

FEUILLETON

ANATOMIE, EEN EPISODE UIT DE GESCHIEDENIS DER CHIRURGIE ROMAN DOOR JOHAN VAN DER WOUDE 1)

De schrijver van dit boek schijnt de anatomie als een onderdeel der chirurgie te beschouwen, en niet als grondslag van de geneeskunde in haar geheel. Dat is een leeken- misverstand.

Een andere vergissing begaat SNAPPER, de teekenaar van de bandversiering, waar hij fel rood bloed in stralen van de sectietafel laat stroomen. Dat ziet men wel in het abattoir, maar niet in de snijkamer.

Deze zoogenaamde roman begint met een opsomming van de namen der 65 — zegge: vijf en zestig — mannen en vrouwen, die in het verhaal een rol spelen, en derzelfver beroep. Dit was wel noodig. De lezer raakt dikwijls in de personen verward. Hij kan dan deze lijst raadplegen. Een twintigtal van deze figuren berust op phantasie, zooals de schrijver in een noot mededeelt; de overige zijn aan de werkelijkheid ontleend. Hoofdpersoon is dr. ROBERT KNOX, een beroemde anatoom uit het begin der 19e eeuw aan de universiteit te Edinburgh, die — zoo luiden de laatste woorden van dit lijvige boek — „voortleefde in het werk van zijn duizenden studenten, verspreid over Engeland en al de landen van Europa”.

Intusschen is niet zijn wetenschappelijke arbeid het onderwerp van den roman, maar de wijze, waarop hij aan zijn materiaal kwam. Daarvoor moesten de ontleedkundigen vroeger stilzwijgend en „nolens volens” de hulp en medewerking aanvaarden van misdadigers en boeven uit de onderwereld, omdat de lijkopening feitelijk verboden was, en slechts oogluikend werd toegelaten. „Wie van de anatomen waagde het vragen te stellen over de herkomst van zijn waar?”, zoo verontschuldigt KNOX zich, als men hem verdenkt, medeplichtig te zijn aan lijkschennis.

Het ruwe, onrustige leven en de onmenselijke practijken van die lijkenroovers — *resurrectionists* of *sack-'em-up-men* heetten zij in Engeland — wordt in geuren en kleuren beschreven. Het is een gezellige geschiedenis van onverschrokken bandieten en weifelende lafaards, van bruten en vrouwenbeulen, van liederlijke vrouwen en dronken prostituees. Het bedrijf zelf was winstgevend genoeg, maar het had zijn risico's, en het werd niet altijd op kerkhoven uitgeoefend. Zag men de gelegenheid schoon, dan schrikte men niet voor een moord terug. Het gold dan gewoonlijk individuen, van wie men kon verwachten, dat er verder geen haan naar kraaien zou.

Als eindelijk de woede van het volk tegen dit geboefte losbrandt, wordt ook KNOX bedreigd en opgejaagd. „Knox is schuldig! Aan de galg met hem!”, klinkt het door de straten. En de beroemde anatoom verlaat Edinburgh, om „den weg der vergetelheid” te beginnen.

Er komen in dit boek zeer mooie beschrijvingen van menschen en toestanden voor. De beste gedeelten zijn die, waar de schrijver zijn verbeelding den vrijen toom laat. Het is alleen jammer, dat hij met het geslacht en met den naamval voortdurend overhoop ligt. Enkele voorbeelden: „den kleur”, „den bovenlip”, „den vrouw”, „den rechten lijn van haar schouders en den rondes van haar rug”, „een flauwen schemer gleed naar binnen”, „waarvan ook dien ander niets had afgeweten”. Hier en daar stuit de lezer op zonderlinge woorden, als „iedermaal”, „eenzaat”, „rottenis”, „op aanwijs van”. Het lijkt wel, of tegenwoordig de taalkundige verzorging van letterkundigen arbeid geen vereischte meer is. Nog kort geleden verscheen er een medisch-historisch proefschrift, dat in dit opzicht zeer veel te wenschen overliet. Caveant consules!

's-Gravenhage, Juni 1942.

J. B. F. VAN GILS

1) Amsterdam, L. J. VEEN's Uitgeversmaatschappij N.V. Prijs ing. 3.50, geb. f 4.50.